

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
ANAYASA HUKUKU TEK-ÇİFT NUMARALI ÖĞRENCİLER
PRATİK ÇALIŞMA METNİ

7 Kasım 2018

Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri

I. Varsayımsal Olay: 1876 yılında Heyet-i Vükela tarafından arazi sınırları ile ilgili düzenlemeler içeren kanun teklifi Padişah'a iletilmiş; Padişah'ın izin vermesinin ardından teklif Şûra-yı Devlet'e iletilmiştir. Sonrasında Şûra-yı Devlet'te hazırlanmış olan tasarı Heyet-i Mebusan'da ve Heyet-i Âyan'da görüşülerek kabul edilmiş, onaylanması amacıyla Padişah'a gönderilmiştir. Padişahın kanunu onaylamadığını beyan etmesinin ardından Heyet-i Mebusan üyelerinden X, kanun tasarısının her iki mecliste yeniden görüşülmesi ve sonrasında yeniden karar verilmesi gerektiğini ileri sürerek kanunun Heyet-i Mebusan gündemine alınmasını talep etmiştir. X'in talebini kabul etmeyen Heyet-i Mebusan olağan çalışmalarına devam ederken Padişah tarafından feshedilmiştir.

Sorular:

1. Mebus X'in iddiası yerinde midir? Tartışınız.
2. Söz konusu olayın 1909 anayasa değişikliklerinden hemen sonra yaşanması halinde ilk soruya vereceğiniz cevap değişir miydi? Açıklayınız.
3. Padişah'ın Heyet-i Mebusan'ı feshetmesini değerlendiriniz.

II. 1921 Teşkilatı Esasiye Kanunu, m. 1: "Hakimiyet bilâ kaydü şart milletindir. İdare usulü halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir." **m. 2:** "İcra kudreti ve teşri salâhiyeti milletin yegâne ve hakiki mümessili olan Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder." **m. 3:** "Türkiye Devleti Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur ve hükûmeti "Büyük Millet Meclisi Hükûmeti" ünvanını taşır."

1924 Anayasası, m. 5: Teşri salâhiyeti ve icra kudreti Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder." **m. 6:** "Meclis, teşri salâhiyetini bizzat istimal eder." **m. 7:** "Meclis, icra salâhiyetini, kendi tarafından müntahap Reisicumhur ve onun tâyin edeceği bir İcra Vekilleri Heyeti marifetiyle istimal eder. Meclis, Hükûmeti her vakit murakabe ve iskat edebilir."

Soru: Yukarıdaki alıntılar ışığında, egemenlik anlayışı ve egemenlik hakkının kullanılışı bakımından Teşkilatı Esasiye Kanunu ve 1924 Anayasası'nda öngörülen düzenlemeleri tartışınız. Bu düzenlemelerin önceki anayasalarda bulunan benzer düzenlemelerden farkları nelerdir? Açıklayınız.